

si el «quadro posador» que figura en un doc. de 1030 no fos una ultracorrecció de *cairo* (associat amb *caire* < QUADRUM): «terras cultas et ermas, chasas --- et affrontat hec omnia --- in ipsa strada vel ad ipso quadro posador, de meridie in ipsa vinea» (BABL VII, 406); el «quadro posador» no és associable amb un terreny, i si bé tampoc no és comú el «quer posador», hi ha la possibilitat que es tracti d'una roca on solien posar-se els ocells o els ocells de rapinya o els caçadors. —³ Aquesta locució no apareix en els nostres diccionaris principals, com *Dfa*, *DAG* i *AlcM*, però sí en el *Dicc. Salvat*. Segons reporta *JCor*. l'emprava molt el seu pare que tenia pares empordanesos, i de fet el gran escriptor l'usà també en la seva obra literària: «entrà un vespre a l'Excel·sior, i quan en Ramon li va buscar conversa, ell féu el quer» (*Pina* VIII, ii, p. 142), i a més en la seva correspondència amb el seu germà Alfons Coromines: «amb els del teu diari la teva política em sembla qu'are és anar fent el quer» (carta de 30-VI-1902), i *ACor.*, en una carta anterior li deia: «la mare --- després de comprar la roba va dir-me que acabava els cuartos y que t'ho escrivís; vaig fer el quer y al insistir vaig dir que era millor esperar la resolució del negoci» (15-III-1902). —⁴ Pere Vidal (*Ruscino* III, 1913) reuneix exemples antics de *Quer* i compostos a la zona del Rosselló i Cerdanya en el seu article, *Mélanges de toponymie catalane*, servint-se dels materials recollits per Alart principalment. —⁵ Segons Alart (*RLR* III, 279) hom esmenta en un doc. de 1081 el castell de *Queralt* juntament amb els de Miralles i de Sant Martí: aquest castell, avui en ruïnes, s'açava al puig de *Queralt* a l'actual municipi de Músser i Arànsér (Baixa Cerdanya). Recordem, a més, la *Serra de Queralt* al nord-oest de la ciutat de Berga (Berguedà); en un cim d'aquesta serra està situat el *Santuari de Queralt*, establert en el S. XIV. —⁶ *AlcM* inclou s. v. *Quermany* el topònim *Mont-Quermany*, en el terme de Vilajuïga (Alt Emp.), però *JCor.* té nota que tal nom no va aparèixer a l'enquesta toponímica de la zona i que hi havia només el Pont i Rostos de Campmany: ens preguntem si *Quermany* no seria una errada per *Campmany* o per *Quermançó*. —⁷ En aquests noms tenim el tractament -BI- > -bi, però més normalment -BI- dona -ig (RUBEU roig) i de fet existeix també *Querroig* (puig de ~), límitrof a Banyuls de la Marenda i Portbou; en un escrit de 1568 figura «rocha del *Quer Roig*» i «serrat de *Quer Roix*» en un altre de 1560 (*JCor.*, *EntreDL* II, 73). —⁸ En un document de 1030 s'escriu *Kadachers*: «in comitatu Petralatemi supra mare subtus castrum ... Verdarria ... Et infra hos terminis sunt porti maiores ... et alium quem dicunt *Kadachers*» (*Marca Hisp.*, 202); forma que s'ha interpretat per molts com *cap de quers*. Però la grafia *Kada-* i no *Kapde-* s'hi oposa, i a més la final -ers podia indicar el sufix -er (pl.) < -ARIUS; en tot cas, *JCor.* prefereix a veure-hi una derivació del nom de la planta *càdec* (que ja és indiscutible en el segon element de *Montcada*) amb

l'esmentat sufix -er (veg. II, 384a54ss.). —⁹ El *DECH* (s. v. *alacayuela*) explica els cognoms gal·lec i port. *Queiroz*, *Quirós* a base de *queiró* amb la -s del plural; i penso que *Queiraz* per la seva banda seria un plural *queirás* < *queiróas* amb solució diferent -óas > -oás > -ás, per ajustament al tipus *Queirós*; cf. el nom del poble *San Verísimo Queiroás* a Orense. —¹⁰ Veg. *MzPidal*, *Topon. Prerrom. Hisp.*, pàgines 164-5, i a més p. 81ss. —¹¹ Les formes *cayre* «pierre angulaire» i *caide* «tas de pierres ramassées dans les champs» que inclou *Vayssier* (*Dict. Aveyron*) s'han de relacionar amb *QUADRUM* igual que els esmentats topònims dels Alps Marítims com *Le Caire* i *Le Gran Caire* (supra); la variant *caide* en el sentit de 'munt de pedres' possiblement hagi tingut influència de *cbier* (< *CARIU) «tas de pierres», comú en moltes bandes gal·lo-romàniques com esmentarem després. —¹² Pel que fa al nom de contrada d'Alts Alps, *Le Queiras*, que perpetua el nom d'un antic castell fort al peu del qual venen a acabar quatre valls potser sigui de *CARIU 'roca' amb el sufix augm. -ACEUS o bé un derivat de *QUADRUM* (cf. n. 11) com ho explica *Mistral* (*TdF*), i de fet el mateix diccionari duu el subst. *queiras* «grosse pierre carrée, bloc de pierre»; a més, el penyal que es dona a quatre valls sembla ser quadrat. —¹³ Aquesta terminació que sembla tenir valor col·lectiu no està ben explicada. *JCor.*, *Du nouveauveu*, p. 219, comentant el nom de lloc *Lézat* ens diu que -at es troba en gran nombre a Ariège, en el centre de França i nord d'Itàlia; a més, fa constatar que era -AT(E) i no -ATU, i molt probablement no cèltic. —¹⁴ Però com que hi ha el rodanès *queiroun* «petit bloc de pierre équarri» (usat per *Mistral* en *Nerto* II, v. 172) i *cairoun* id. (Montpellier), l'origen és evidentment *QUADRONE* (cf. nn. 11, 12). —¹⁵ Hom diu *karóu* «rocher» a Ustó, *karóls* id. a Massat, llocs tots dos a l'est de la conca del Salat, mentre *carric* a l'oest de la dita conca: Castillon, Vatala, Sentein (*RLiR* VII, 153). —¹⁶ Notem que en el bearnès existeix *garrit* com a variant de *garric* «chêne», ara desusat (Palay): el canvi pot explicar-se per la forma del plural *garrics* > *garrits*, d'on el sing. *garrit*; es recordarà que en el dialecte balear hom diu *fots* per *focs* etc. i en alguns parlars catalans hi ha una variant *càvet* al costat de *càvec* (veg. *AlcM*, s. v.); en tot cas aquest canvi és molt difós als parlars llenguadocians (Loïs Alibert, *Gram. occitana*, p. 22 i es pot esperar també en gascò, almenys esporàdicament. —¹⁷ *Rohlfs* (*Le Gascon*, § 72) crida l'atenció sobre el basc *gerenda* «rocher» (Azkue), però reconeixent que aquest en gascò hauria donat *jereno o *yereno. —¹⁸ *Luchaire* (p. 150) parla del sufix basc -en amb valor de possessiu: *Itur-en* «lieu où il y a un source». —¹⁹ *Bloch-W.* s. v. *jard*, sense definir, dona la primera documentació com 1266 en la forma de *gart*, derivant-lo del francès *gard «piquant», a.-al. ant. *gart* id. (avui al dial. 'agulló, agullada'); però evidentment *Bloch-W.* es refereix a *jard* (escrit també *jarre*) en el sentit de «poil long